Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 41, Ekim 2019, s. 193-204
ISSN: 2149-0821 Doi Number:http://dx.doi.org/10.29228/SOBIDER.32641

Doç. Dr. Mehmet EFE
Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı
Dr. Ömer Bilgehan SONSEL
Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, sonselbilgehan@gmail.com

ORKESTRA ALANINDA YAZILMIŞ YÜKSEK LİSANS, SANATTA YETERLİK VE DOKTORA TEZLERİNİN İNCELENMESİ

Özet

Orkestra, bir müzisyenin ve/veya müzisyen adayının birlikte müzik yapabildiği ender ortamlardandır. Oda müziği ve orkestra çalışmaları bireylerin sadece solo çalıcığı ile alakalı değildir ve işbirlikçi bir durumdur. Ülkemizde mesleki müzik eğitimi veren tüm kurumlarda (Konservatuvarlar, Güzel Sanatlar Fakülteleri Müzik bölümleri, Müzik ve Sahne Sanatları Fakülteleri Müzik Bölümleri, Güzel Sanatlar Liseleri, Eğitim Fakültelerine Bağlı Müzik Eğitimi Anabilim Dalları vb.)birlikte müzik yapma durumu önemsenmekte ve tüm müzik eğitim programlarında yer almaktadır. Bu durum müzisyenlerin ve müzik eğitimcilerinin orkestra ile ilgili akademik çalışmalar yapmalarına olanak sağlamaktadır. Orkestra ile ilgili akademik çalışmaların yapıldığı bir alan ise lisansüstü tezlerdir. Bu araştırma, Türkiye'de orkestra alanında yazılmış olan lisansüstü tezleri incelemeyi amaçlayan nitel bir çalışmadır. Araştırma modeli olarak doküman analizi kullanılmıştır. Araştırmaya, Yükseköğretim Kurulu Tez Dokümantasyon Merkezi veritabanında yer alan "orkestra" anahtar sözcüklü 89 tez dahil edilmiştir. 1999 senesinden 2019 senesine kadar yazılan ve erişime açık bütün tezler çalışmaya dahil edilmiş ve tezler, üniversitelere göre, senelere göre, türlerine göre, enstitülere göre, araştırma yöntemleri ve veri toplama araçlarına göre ve konularına göre incelenmiştir. Veriler, yüzde (%) ve frekans (f) yöntemi ile çözümlenmiş, sonuçlar ilgili tablolar altında gösterilmiştir. Araştırmada, sayısal olarak en fazla tezin Mimar Sinan Güzel

Sanatlar Üniversitesi'nde yazıldığı, tezlerin büyük çoğunluğunun 2016 ve 2018 senelerinde tamamlandığı ve bu tezlerin çok büyük bir kısmının yüksek lisans tezi olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Orkestra, Lisansüstü Tezler, Orkestra Tezleri

ANALYSIS OF MASTER'S, COMPETENCY IN ART, AND DOCTORAL THESES WRITTEN IN THE FIELD OF ORCHESTRA

Abstract

Orchestra is a unique environment where a musician or musician candidate becomes able to perform music together. Chamber music and orchestra practices are not merely about the solo performance of individuals, but rather collaborative actions. Making music together is paid a specific attention by all institutions which offer music education in Turkey (Conservatories, Departments of Music at the Faculties of Fine Arts, Faculties of Music and Performing Arts, High Schools of Fine Arts, Divisions of Music Education that are affiliated to Faculties of Education, etc.), and is included in all music curriculums. This enables the musicians and music teachers to conduct academic researches on orchestra. Master's thesis is one of the stages where academic studies are carried out in the field of orchestra. This is a qualitative study, the purpose of which is to analyze the postgraduate theses written in the domain of orchestra. It is based on document analysis method as the research design. A total of 89 theses available on the Thesis Documentation Center of the Higher Education Council with the key word of "orchestra" were included in the study. All accessible theses written from 1999 to 2019 were involved in the research, and they were analyzed according to their universities, years, types, graduate schools/institutes, research methods, data collecting tools, and their subjects. Collected data were analyzed with percentage (%) and frequency (f) method and the results are provided under related tables. In the end of the study, it was concluded that most of these theses were written at Mimar Sinan Fine Arts University, they were mostly completed in 2016-2018, and that master's theses constitute the vast majority.

Keywords: Orchestra, Postgraduate Thesis, Orchestra Thesis.

GİRİŞ

Çalgı eğitimi ve orkestra eğitimini müzik eğitiminin alt boyutlarındandır. Müzik eğitimi ise en yaygın tanımıyla bireye kendi yaşantısı yolu ile, amaçlı olarak belli müziksel davranışlar kazandırma, müziksel davranışları amaçlı olarak değiştirme ve geliştirme sürecidir (Uçan, 2005: 30). Birçok eğitim türünde olduğu gibi müzik eğitimi de çok küçük yaşlarda başlatlmalıdır (Göncü ve Yeşilkaya, 2013: iii). Ülkemizde müzik eğitiminin üç ana türü bulunmaktadır. Bunlar;

- Genel müzik eğitimi; sağlıklı bir bireyin yaşantısı için gerekli müzik kültürünün herkese eşit olarak aynı oranda verildiği süreçtir.
- Özengen (amatör) müzik eğitimi; kişinin istek, ilgi ve yatkınlık derecesine paralel olan eğitim sürecidir.

- Mesleki müzik eğitimi ise; müziğin herhangi bir alanının veya tamamını meslek olarak seçmek isteyen bireylere verilen eğitimdir (Yayla, 1999: 3).

Bireylerin, programlı ve örgün bir eğitim sistemi ile alan eğitimi aldıkları süreç olan mesleki müzik eğitimi, kulak eğitimi, ses eğitimi, çalgı eğitimi vb. çeşitli alt boyutlardan oluşmaktadır. Müzik eğitiminde belirlenen ama, kullanılacak bir çalgı yardımı ile ulaşmak daha kolay ve daha sağlıklıdır, çalgı eğitimi de, şarkı söyleme ve müzik dinleme eğitimi gibi, bireyleri geliştiren bir eğitim konusudur (Aydoğan ve İlik, 2014: 5, Sun, 2006: 9). Ülkemizde mesleki müzik eğitimi farklı yüksek öğretim kurumları tarafından verilmektedir. Bu kurumlar arasında devlet konservatuvarları müzik bölümleri, güzel sanatlar fakülteleri müzik bölümleri, eğitim fakülteleri müzik eğitimi anabilim dalları bulunmaktadır. Bu kurumlar üniversiter yapı içerisinde lisans ve lisansüstü düzeyde mesleki müzik eğitimi vermektedir.

Birey, tüm hayatı süresince bir grup olgusu içinde bulunmaktadır. Bireye ait bu gerçeği algılamış olan eğitim, insanı insan grupları içinde aktive etmeyi; hem bir birey olmak, hem de bir grubun üyesi olmak gerçeğini göz ardı etmeksizin insanı geliştirmeyi amaçlamıştır (Akyürek, 2018: 70). Mesleki müzik eğitiminin alt basamaklarından çalgı eğitimi bünyesinde verilen: eğitimlerden biri orkestra eğitimidir. Orkestra, aslen Yunanca bir kelime olup, çeşitli çalgılardan oluşan gruplara verilen isimdir. Eski Yunan tiyatrolarında sahneyle seyircilerin oturduğu amfiteatr arasında "orchesis" denilen bir yer bulunurdu. Bu yer, trajedideki koroya eşlik edecek müzisyenlere aitti. Orkestra terimi "orchesis" kelimesinden gelmektedir (Erol, 1998, akt: Türkmen, 2006: 381). Günümüzde ise birçok tanımın değişime uğraması gibi orkestra kelimesi de çağın koşullarına göre değişim göstermiştir. Çoksesli ya da teksesli müzik icra eden ve birbirinde farklı çeşitli çalgılardan oluşan geniş seslendirme topluluğuna orkestra adı verilmektedir (Yöndem, 2006: 146). Bireysel çalgı derslerinde çalgılarıyla alakalı en temel bilgi ve becerileri kazanıp belli bir düzeye ulaşan bireyler, toplu çalmanın en gelişmiş ve en teknik biçimi olan orkestra/oda müziği dersinde bu bilgi ve becerileri geliştirip belli bir teknik olgunluğa ulaşmanın yanısıra toplu çalmayla ilgili kalıcı bir öğrenme edinmektedirler (Varış, 2006: 2505).

1982 - 1983 senelerinde çıkarılan yasalarla müzik kurumları üniversiter bir yapıya dönüşmüş ve akademik bir nitelik kazanmıştır. Kurumların misyon ve vizyonlarına göre akademik boyutta müzisyen, sanatçı, müzikolog ve müzik eğitimcisi yetiştirilmeye başlanmıştır. Bu kurumlara lisansüstü eğitim basamaklarının da eklenmesi ile verilen müzik eğitimi uzman yetiştirme boyutuna geçmiştir. Bunun bir parçası olarak çalgı, ses, eser, etüt, sosyolojik alanlarda çalışmalar yapılmaya başlanmış ve alan uzmanları yetişmiştir. Lisansüstü eğitim veren kurumların bu tarihsel süreçte sayısı artmış ve bilim dünyasının müzik alanına birçok yayın ve tez kazandırılmıştır.

Ülkemizde mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda lisansüstü eğitim üç şekilde yapılmaktadır. Bunlar;

- Yüksek lisans programı; tezli ve tezsiz olmak üzere iki şekildedir.
  - ❖ Tezli yüksek lisans programı; öğrencinin bilimsel araştırma yöntemlerini kullanarak bilgilere erişme, bilgiyi derleme, yorumlama ve değerlendirme yeteneğini kazanmasını sağlar.
  - ❖ Tezsiz yüksek lisans programı; öğrenciye mesleki konularda bilgi kazandırarak mevcut bilginin uygulamada nasıl kullanılacağını gösterir.

- Sanatta yeterlik programı; özgün bir sanat eserinin ortaya konulmasını, müzik ve sahne sanatlarında ise üstün bir uygulama ve yaratıcılığı amaçlayan doktora eşdeğeri bir yükseköğretim programıdır.
- Doktora programı; öğrenciye bağımsız araştırma yapma, bilimsel problemleri, verileri geniş ve derin bir bakış açısı ile irdeleyerek yorum yapma, analiz etme ve yeni sentezlere ulaşmak için gerekli becerileri kazandıran bir yükseköğretim programıdır (YÖK, 2016).

Artan üniversite sayısı ve buna bağlı olarak artan mesleki müzik eğitimi kurumları sayısı ile bu kurumlar bünyesinde verilen lisansüstü eğitimlerin bir sonucu olarak her geçen gün daha çok akademik yayın ve tez yapılmaktadır. Müzik genel alanı altında yer alan özel alanlarla ilgili yapılan lisansüstü çalışmaların belli aralıklarla taranması, sonraki araştırmacılar ve müzik eğitimcileri için faydalı olacaktır. Müzik disiplininin birçok alt basamağı ile ilgili lisansüstü tezleri tarayan çalışmalar yapılmaktadır. Keman, viyola, flüt, vokal müzik, oda müziği gibi alanlarda yapılan tezler birçok akademik yayında taranmış ve incelenmiştir. Orkestra alanı gerek müzisyenlerin, gerek sanatçıların gerekse müzik eğitimcilerinin ortak alanıdır. Bu noktada orkestra alanıyla ilgili yapılan tezlerin incelenmesi birçok kurumda eğitim gören ve eğitim veren bireyler açısından önem kazanmaktadır.

Tüm bu bilgiler ve amaç doğrultusunda araştırmanın problem cümlesi "Orkestra alanında yazılmış yüksek lisans, sanatta yeterlik ve doktora tezleri nasıldır?" olarak belirlenmiştir.

Alt Problemler

1) Orkestra alanında yazılmış yüksek lisans, sanatta yeterlik ve doktora tezlerinin üniversitelere göre dağılımları nasıldır?

2) Orkestra alanında yazılmış yüksek lisans, sanatta yeterlik ve doktora tezlerinin enstitülere göre dağılımları nasıldır?

3) Orkestra alanında yazılmış yüksek lisans, sanatta yeterlik ve doktora tezlerinin türlerine ve yazıldıkları senelere göre dağılımları nasıldır?

4) Orkestra alanında yazılmış yüksek lisans, sanatta yeterlik ve doktora tezlerinin, araştırma yöntemleri ve veri toplama araçlarına göre dağılımları nasıldır?

5) Orkestra alanında yazılmış yüksek lisans, sanatta yeterlik ve doktora tezlerinin konularına göre dağılımları nasıldır?

YÖNTEM

Bir araştırmanın yönteminin temeli, araştırmanın düzeneği, hangi özelliklere sahip örneklemler üzerinde nasıl yürütüleceği, hangi teknik ve araç - gereçlerle verilerin toplanacağı, nasıl işlem basamaklarından geçeceği ve bazı durumlarda elde edilen verilerin analizinde hangi tekniklerin kullanılacağından oluşmaktadır (Erkuş, 2013, s. 201). Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın modeli, evren ve örneklemi, verilerin toplanması ve analizine ilişkin bilgiler verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Orkestra alanında yazılmış yüksek lisans, sanatta yeterlik ve doktora tezlerini incelemeyi amaçlayan bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi modeli kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır. Yazılı materyallerin incelenmesi sebebiyle nitel araştırmalarda en önemli sınırlılıklardan birisi olan örneklemin dar kapsamından kaynaklanan genelleme sorununu da çözmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, 187-190). Doküman incelemesi, görüşme ve gözlem gibi diğer nitel araştırma yöntemleri ile birlikte kullanılabileceği gibi, tek başına bir araştırma yöntemi de olabilmektedir (Turgut, 2012, s. 239).

Evren ve Örneklem

Herhangi bir araştırma veya gözlemin alanına giren obje ve bireylerin - materyallerin tümüne evren denilmektedir (Kaptan, 1998, s. 116). Üzerinde çalışılan kümeden örnek seçerek onları tek tek incelemek ise bir araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır (Arıkan, 2007, 139). Araştırmanın evrenini 1999 - 2019 seneleri aralığında orkestra ile ilgili yazılmış ve erişime açık 89 lisansüstü tez oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise yine 1999 - 2019 seneleri arasında yazılmış olan lisansüstü 89 tez oluşturmaktadır. Ulaşılan örneklemin tümü çalışmaya dahil edildiği ve incelendiği için çalışmanın örneklemi, evreni temsil etmektedir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma çerçevesinde Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Dokümantasyon Merkezi'nde "orkestra" sözcüğü ile tarama yapılmış ve 112 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Ulaşılan tezlerden 21 tanesi erişime kapalı olması sebebi ile 1 tanesi alandışı olması sebebi ile ve 1 tanesi de Rusça olması sebebi ile incelemeye dahil edilmemiştir. İncelemeye alınan 89 tez, üniversite dağılımlarına göre, senelere göre, türlerine göre, enstitülere göre, araştırma tekniklerine göre, veri toplama amaçlarına göre ve konularına göre sınıflandırılmış, yüzde (%) ve frekans (f) yöntemi ile tablolaştırılmıştır.

BULGULAR ve YORUM

Araştırmanın bu bölümünde Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Dokümantasyon Merkezi'nde "orkestra" sözcüğü ile taranan 89 lisansüstü tezlerden elde edilen bulgu ve yorumlar yer almaktadır.

1. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

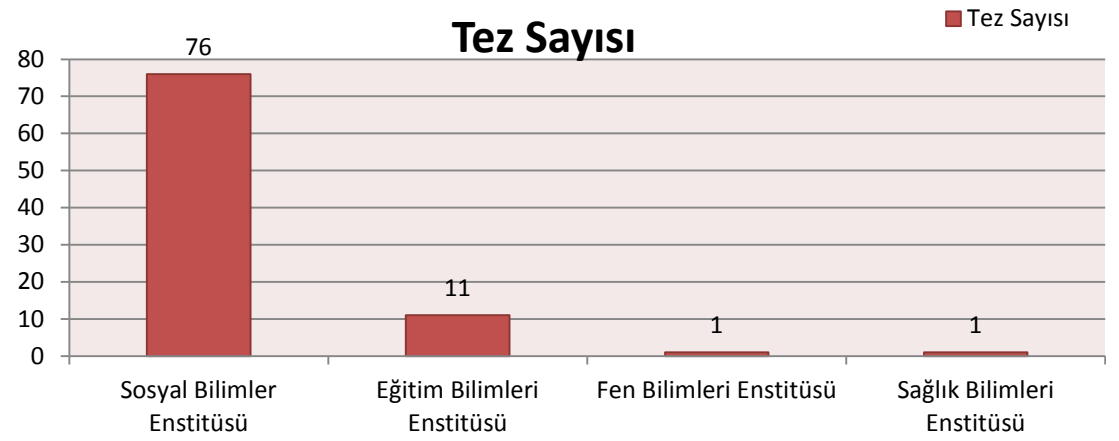
Tablo 1. Orkestra alanında yazılmış yüksek lisans, sanatta yeterlik ve doktora tezlerinin üniversitelere göre dağılımları

Üniversite Adı	Yüksek Lisans		Sanatta Yeterlik		Doktora		Toplam	
	f	%	*f*	%	*f*	%	*f*	%
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	11	17.5	6	31,4	1	14,3	18	20,1
Hacettepe Üniversitesi	14	22	2	10,5	-	-	16	18
Anadolu Üniversitesi	4	6.5	5	26,7	-	-	9	10
Dokuz Eylül Üniversitesi	7	11	-	-	-	-	7	8
İstanbul Üniversitesi	4	6.5	3	15,6	-	-	7	8
Gazi Üniversitesi	2	3.2	-	-	2	28,6	4	4,6
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	-	-	-	-	3	42,8	3	3,4
Uludağ Üniversitesi	3	4.7	-	-	-	-	3	3,4
Trakya Üniversitesi	3	4.7	-	-	-	-	3	3,4
Cumhuriyet Üniversitesi	3	4.7	-	-	-	-	3	3,4
Haliç Üniversitesi	1	1.6	2	10,5	-	-	3	3,4
Başkent Üniversitesi	2	3.2	-	-	-	-	2	2,2
Yeditepe Üniversitesi	2	3.2	-	-	-	-	2	2,2
Ege Üniversitesi	1	1.6	-	-	-	-	1	1,1
Necmettin Erbakan Üniversitesi	1	1.6	-	-	-	-	1	1,1
Bahçeşehir Üniversitesi	1	1.6	-	-	-	-	1	1,1
İnönü Üniversitesi	1	1.6	-	-	-	-	1	1,1
Yaşar Üniversitesi	1	1.6	-	-	-	-	1	1,1
Çukurova Üniversitesi	1	1.6	-	-	-	-	1	1,1
İstanbul Teknik Üniversitesi	-	-	1	5,3	-	-	1	1,1
Ayfon Kocatepe Üniversitesi	1	1.6	-	-	-	-	1	1,1
Ankara Üniversitesi	-	-	-	-	1	14,3	1	1,1
Toplam	**63**	**100**	**19**	**100**	**7**	**100**	**89**	**100**

Tablo 1'de görüldüğü gibi orkestra alanında toplam 22 farklı üniversitede lisansüstü 89 tez taranmıştır. Üniversite sayısı çok gibi görünse de tez sayıları oldukça az kalmaktadır ve orkestra alanında en çok lisansüstü tez Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde yapılmıştır. Bu kurumu sırasıyla Hacettepe Üniversitesi ve Anadolu Üniversitesi takip etmektedir. Bazı üniversitelerin sadece yüksek lisans, sadece sanatta yeterlik ya da sadece yüksek lisans ve doktora veya sadece yüksek lisans ve sanatta yeterlik düzeylerinin bulunması bu üniversitelerde yazılan tez sayısını da etkilemektedir. Tabloda bazı üniversitelerin lisansüstü üç basamağın her basamağına yayın kazandırdığı görülmekteyken bazı üniversitelerin ise tek basamakta yayın sahibi olduğu görülmektedir.

2. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 2. Orkestra alanında yazılmış yüksek lisans, sanatta yeterlik ve doktora tezlerinin enstitülere göre dağılımları

Tablo 2 incelendiğinde tezlerin çok büyük bir bölümünün sosyal bilimler enstitüsünde yazıldığı görülmektedir. Konservatuvarlar ve güzel sanatlar fakülteleri genellikle lisansüstü eğitimlerinde sosyal bilimler enstitülerine bağlı olmakta ve tez çalışmalarını bu enstitü üzerinden yapmaktadır. Bu durum sosyal bilimler enstitüsünde yazılan tez sayısının diğer enstitülere oranla daha fazla olduğunu desteklemektedir.

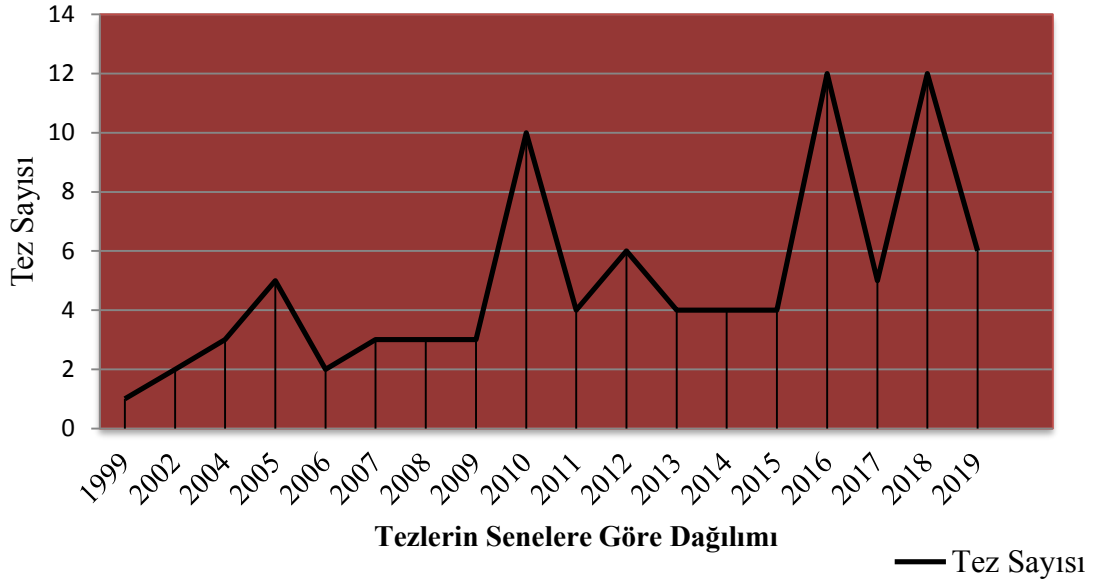
3. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 3. Orkestra alanında yazılmış yüksek lisans, sanatta yeterlik ve doktora tezlerinin türlerine göre dağılımları

Tez Türü	***f***	***%***
Yüksek Lisans	63	70,7
Sanatta Yeterlik	19	21,3
Doktora	7	8
Toplam	**89**	**100**

Tablo 3'e göre YÖK Tez Dokümantasyon Merkezi'nde taranan 89 lisansüstü tezin büyük bir çoğunluğu (%70,7) yüksek lisans tezidir. Sanatta yeterlik tezleri %21,3'e tekamül ederken, doktora tezleri %8 olarak yer almaktadır. Konservatuvarlar, güzel sanatlar fakülteleri ve müzik eğitimi anabilim dalları lisansüstü eğitimlerinde kontenjanlarını belirlerken her zaman yüksek lisansı yüksek tutmakta, sanatta yeterlik ve doktora kontenjanı daha sınırlı kalmaktadır. Yüksek lisans artık her sanatçının ve eğitimcinin kendini geliştirmek için devam ettiği bir eğitim basamağı olsa da sanatta yeterlik ve doktora genellikle akademisyenliğe yönelen mezunların devam ettiği eğitim basamaklarıdır. Bu yüzden kontenjanlar daha sınırlı ve verilen mezun sayısı daha azdır. Bu durum da daha az sanatta yeterlik ve doktora tezi yazılması sonucunu oluşturmaktadır.

Tablo 4. Orkestra alanında yazılmış yüksek lisans, sanatta yeterlik ve doktora tezlerinin yazıldıkları senelere göre dağılımları

Tablo 4 incelendiğinde orkestra alanında yazılan lisansüstü tezlerin 1999-2019 seneleri aralığında yazıldığı görülmektedir. Bu alanda yazılan tezler, 2009 senesine kadar senelik beş tezin üzerine çıkamamış 2010 senesinden itibaren yükselişe geçmiştir. 2016 ve 2018 seneleri orkestra alanında en çok tez yazılan seneler olmuştur. Bu durumun ülkemizdeki üniversite sayısının artması, lisansüstü eğitim veren kurumların sayısının artması ve çağımız gereği lisansüstü eğitim kontenjanlarının artması ile ilgili olduğu düşünülebilir.

4. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 5. Orkestra alanında yazılmış yüksek lisans, sanatta yeterlik ve doktora tezlerinin, araştırma yöntemlerine göre dağılımları

	Yüksek Lisans		**Sanatta Yeterlik**		**Doktora**		**Toplam**	
	f	***%***	***f***	***%***	***f***	***%***	***f***	***%***
Nitel Araştırma	61	96,8	19	100	-	-	80	89,8
Nicel Araştırma	1	1,6	-	-	4	57,2	5	5,6
Hem Nitel, Hem Nicel Araştırma	1	1,6	-	-	3	42,8	4	4,6
Toplam	**63**	**100**	**19**	**100**	**7**	**100**	**89**	**100**

Tablo 5'te, orkestra alanında yazılan lisansüstü tezlerin araştırma yöntemlerine göre dağılımları yer almaktadır. Tezlerin çok büyük bir kısmı (%89,8) nitel araştırma yöntemlerinden faydalanmakta, %5,6'sı nicel araştırma yöntemlerinden faydalanmakta, %4,6'sı ise hem nicel hem nitel araştırma yöntemlerinden faydalanmaktadır.

Tablo 6. Orkestra alanında yazılmış yüksek lisans, sanatta yeterlik ve doktora tezlerinin, ve veri toplama araçlarına göre dağılımları nasıldır?

Veri Toplama Araçları	Yüksek Lisans		Sanatta Yeterlik		Doktora		Toplam	
	f	*%*	*f*	*%*	*f*	*%*	*f*	*%*
İçerik Analizi	35	55,5	13	68	1	14,3	49	55
Kaynak Tarama	21	33,5	5	26,7	1	14,3	27	30,3
Görüşme	3	4,7	1	5,3	2	28,6	6	6,8
Anket	3	4,7	-	-	3	42,8	6	6,8
Deneysel	1	1,6	-	-	-	-	1	1,1
Toplam	**63**	**100**	**19**	**100**	**7**	**100**	**89**	**100**

Tablo 6'da görüldüğü gibi lisansüstü tezlerin yarısından fazlasının verileri (%55) içerik analizi yöntemiyle toplanmıştır. Kaynak tarama, veri toplama araçlarında en çok kullanılan ikinci yöntem olmuştur (%30,3). Deneysel yöntemlerle veri toplanması ise sadece 1 tezde kullanılmıştır. Orkestralarla ilgili yazılan tezlerin genellikle eser inceleme, teknik inceleme, şeflik gibi konularda yazıldığı göz önünde bulundurulduğunda içerik analizi ve kaynak taramanın veri toplama araçları arasında diğerlerinden daha fazla olması açıklanabilmektedir.

5. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Tablo 7. Orkestra alanında yazılmış yüksek lisans, sanatta yeterlik ve doktora tezlerinin konularına göre dağılımları nasıldır?

Tez Konuları	Yüksek Lisans		Sanatta Yeterlik		Doktora		Toplam	
	f	*%*	*f*	*%*	*f*	*%*	*f*	*%*
Eser Çözümleme	26	41,3	12	63,1	1	14,3	39	44
Teknik İnceleme	14	22	2	10,5	-	-	16	18
Orkestra Şefliği	8	12,7	-	-	1	14,3	9	10
Orkestra Yapısı İnceleme	5	8	2	10,5	1	14,3	8	8,9
Orkestra Eğitimi	2	3,2	1	5,3	3	42,8	6	6,8
Orkestra Besteciliği	2	3,2	1	5,3	-	-	3	3,4
Orkestra İcracılığı	1	1,6	1	5,3	1	14,3	3	3,4
Tarihsel İnceleme	1	1,6	-	-	-	-	1	1,1

Konser Salonları	1	1,6	-	-	-	-	1	1,1
Mesleki Hastalıklar	1	1,6	-	-	-	-	1	1,1
Orkestra Dinleyicisi	1	1,6	-	-	-	-	1	1,1
Odyoloji	1	1,6	-	-	-	-	1	1,1
Toplam	**63**	**100**	**19**	**100**	**7**	**100**	**89**	**100**

Tablo 7'de orkestra alanında yazılmış lisansüstü tezlerin konularına göre dağılımları yer almaktadır. %44 ile en çok eser çözümleme konusunda tez yazılmıştır. Eser incelemeyi takiben, %18 ile teknik inceleme, %10 ile orkestra şefliği gelmektedir. En az tez yazılan konular ise tarihsel inceleme, konser salonları, mesleki hastalıklar, orkestra dinleyicisi ve odyoloji konuları olmuştur.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

1991 - 2019 seneleri arasında orkestra alanında yazılmış erişime açık 89 tez bulunmaktadır. Bu tezlerin %20,1'lik kısmı Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi bünyesinde yazılmış tezlerdir. Orhan ve Göklen de (2018) Türkiye'de oda müziği alanında yapılmış lisansüstü tezleri inceledikleri çalışmalarında bu alanla ilgili en çok tezin Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde yazıldığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu açıdan iki çalışma birbiriyle benzerlik göstermektedir. Yazılan 89 tezin 76'sı sosyal bilimler enstitüsünde yazılmıştır. Konservatuvar ve güzel sanatlar fakülteleri lisansüstü eğitimlerinde ya güzel sanatlar enstitülerine ya da sosyal bilimler enstitülerine bağlıdır. Güzel sanatlar enstitüleri tarihçe olarak yakın olduğu için çoğu müzik kurumu sosyal bilimler enstitüsü bünyesindedir. Eski tarihli tezlerin sosyal bilimler enstitüsü bünyesinde olması ise bu durumda kaçınılmazdır. Alyörük (2016) Türkiye'de gitar alanında yapılan lisansüstü tezleri incelediği bibliyografya çalışmasında, yazılan tezlerin enstitü türlerine göre dağılımını incelemiş ve %56'lık bir oranla bünyesinde en çok tez barındıran enstitünün sosyal bilimler enstitüsü olduğu sonucuna ulaşmıştır. Birel ve Qader (2017) Türkiye'de kontrbas konusunda yazılmış lisansüstü tezler üzerine durum tespiti çalışması yapmış ve yazılan tezlerin çok büyük bir oranla sosyal bilimler enstitüsü bünyesinde olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Alyörük!ün ve Birel-Qader'in çalışmaları bu araştırma ile paralellik göstermektedir. YÖK Tez Dokümantasyon Merkezi'nde orkestra alanında taranan lisansüstü tezlerin türleri incelendiğinde %70,7'sinin yüksek lisans tezi olduğu, bu oranı sanatta yeterlik tezlerinin takip ettiği, en az tezin ise doktora tezi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gençel (2009) ülkemizde flüt ve flüt eğitimi alanında yapılan tezleri incelediği çalışmasında tezlerin türlerini incelemiş ve %89'luk bir oranla yüksek lisans tezlerinin en çok yazılan tezler olduğu sonucuna ulaşmıştır. Arıca (2017) Türkiye'de keman pedagojisi alanında hazırlanan lisansüstü tezler üzerine bir inceleme çalışması yapmış ve yüksek lisans tezlerinin %60'lık bir oranla diğer eğitim programlarından yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yüksek lisans programı artık bir çok şehirde ve üniversitede verilen ve ulaşması kolay bir programdır. Özel sektörde bir çok kurum artık işe alımlarda yüksek lisans mezuniyeti şartı aramaktadır. Devlet personelinde ise lisansüstü eğitim almak, kadro dereceleri ve maaş artışıyla teşvik edilmektedir. Bunun bir sonucu olarak birçok insan yüksek lisans eğitimine yönelmekte ve kurumlar kontenjanlarını bu açığa cevap verebilmek adına yüksek tutmaktadır. Ancak sanatta yeterlik ve doktora genellikle akademik

kariyer yapmak isteyen, eğitimciliğe ve araştırmacılığa gönül vermiş bireylerin yöneldiği basamaklardır. Bu yüzden kontenjanları yüksek lisans kadar yüksek olmamakta, verdiği mezun sayısı da yüksek lisansa oranla daha az kalmaktadır. Bunun bir sonucu olarak alanyazında taranan tezlerin büyük bir kısmı yüksek lisans tezleridir. Lisansüstü tezlerin senelere göre dağılımı incelendiğinde erişime açık ilk tezin 1999 senesinde tamamlandığı sonucuna ulaşılmıştır. 2000'li yıllardan 2010'lu yıllara kadar oldukça az tez yazılmış, 2010 sonrası ise yazılan tezlerin sayısında ciddi bir artış olmuştur. Kaptanoğlu ve Çanakçı (2015) Türkiye'de vokal müzikte piyano eşlik alanında yapılmış yüksek lisans, sanatta yeterlik ve doktora tezlerini inceledikleri çalışmalarında 1987 senesinden itibaren tezlerin senelere oranlarını incelemiş ve 2010 senesi sonrası tez sayısında büyük bir artış olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu açıdan Kaptanoğlu ve Çanakçının çalışması bu araştırma ile benzerlik göstermektedir. Araştırma sonuçları incelendiğinde lisansüstü tezler hazırlanırken daha çok nitel araştırma yöntemlerinden faydalanıldığı ve araştırmacıların en çok eser çözümleme konusunda araştırma yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Eser çözümleme konulu tezlerin çoğunlukta olması, içerik analizi yönteminin en çok kullanılan yöntem olması sonucunu doğurmuştur.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda orkestra alanında yazılan tezlerin büyük çoğunluğunun konservatuvar ve güzel sanatlar fakültesi tezi olduğu görülmektedir. Müzik eğitimi anabilim dallarının araştırma konusuna giren orkestra eğitimi ile ilgili çalışmalar ise yok denecek kadar azdır. Müzik eğitimcilerinin bu alanda ilgisi olan öğrencileri yönlendirmelerinin, alanın gelişmesi açısından faydalı olacağı düşülmektedir. YÖK Tez Dokümantasyon Merkezi'nde orkestra alanında taranan 112 lisansüstü tez olmasına rağmen erişim sıkıntısı ile 21 tez inceleme dışı bırakılmıştır. Yapılan tez çalışmalarının erişime açık bir şekilde yayınlanması, sonraki kuşak araştırmacılar için çok önem teşkil ettiği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

Akyürek, R. (2018). Müzik Eğitimcisi Yetiştiren Kurumlarda Orkestra/Oda Müziği Eğitimi Etkinlik Sürecinin İncelenmesi. *Turkish Studies Educational Sciences, 13*(19), 65-76.

Alyörük, G. (2016). Türkiye'de Gitar Alanında Yapılan Lisansüstü Tezler: Bir Bibliyografya Çalışması. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 19*(35), 55-79.

Arıca, E. (2017). Türkiye'de Keman Pedagojisi Alanında Hazırlanan Lisansüstü Tezler Üzerine Bir İnceleme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 32*(2), 327-342.

Arıkan, R. (2007). *Araştırma Teknikleri ve Rapor Hazırlama.* 6. Baskı, Asil Yayıncılık, Ankara.

Aydoğan, S. ve İlik, A. (2014). *Blokflüt ile Müzik Eğitimi.* 33. Baskı, Arkadaş Yayınevi, Ankara.

Birel, S. ve Qader, H. M. (2017). Türkiye'de Kontrbas Konusunda Yazılmış Lisansüstü Tezler Üzerine Durum Tespiti. *Yüzüncüyıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 14*(1), 1416-1439.

Erkuş, A. (2013). Davranış *Bilimleri İçin Bilimsel Araştırma Süreci.* 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Göncü, İ. Ö. ve Yeşilkaya Ö. (2013). *Müzik Kutusu.* 1. Baskı, Vize Yayıncılık, Ankara.

Kaptanoğlu, E. ve Çanakçı, P. (2015). Türkiye'de Vokal Müzikte Piyano Eşlik Alanında Yapılmış Yüksek Lisans, Doktora ve Sanatta Yeterlik Tezleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 14*(55), 198-206.

Orhan, Ş. ve Göklen, A. (2018). *Sosyal Bilimlerde Güncel Tartışmalar - İnsan Tartışmaları 1*. 1. Baskı, Bilgin Kültür Sanat Yayınları, Ankara.

Sun, M. (2006). *Çocuklar ve Gençler İçin Şarkı Demeti - 1960 - 2006.* 1. Basım, Sun Yayınevi, Ankara.

Turgut, Y. (2012). *Bilimel Araştırma Yöntemleri - Bölüm VIII Verilerin Kaydedilmesi, Analizi, Yorumlanması, Nitel ve Nicel.* Ed: Abdurrahman Tanrıöğen. 3. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara.

Türkmen, U. (2006). Mesleki Müzik Okullarındaki Orkestra Derslerinde Orkestra Düzenlemeleri Yapılmış Halk Ezgilerinin Kullanılabilirliğine Yönelik Öğretmen ve Öğrenci Tutumları. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8*(2), 371-400.

Uçan, A. (2005). *Müzik Eğitimi Temel Kavramlar - İlkeler - Yaklaşımlar ve Türkiye'deki Durum.* 3. Basım, Evrensel Müzikevi, Ankara.

Varış, Y. A. (2016). Orkestra/Oda müziği dersinin müzik öğretmeni yetiştirme sürecindeki yeri ve önemi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 16*(İpekyolu Özel Sayısı), 2504- 2520

Yayla, F. (1999). *Eğitim fakültesi müzik eğitimi ana çalgı viyola eğitiminde kullanılan metotların incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri.* 7. Baskı Tıpkı Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

YÖK (2016). Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği. Resmi Gazete Tarihi: 20.04.2016 Resmi Gazete Sayısı: 29690.

Yöndem, Ö. (2006). Orkestra ve Orkestra Şefliğinin Tarihsel Gelişimi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8*(1), 145-151.